

NYÉM A NAGYVILÁG

EGY HÓNAP KRÓNIKÁJA

— Szeptember hó. —

A szeptemberi események középpontjában az az óriási arányú csata állott, amelyet a jelentések kievi csata néven említettek. Ennek a méreteiben csaknem minden eddigit felülmúló harcnak a további helyzetet illetőleg nemcsak a német híradások és tudósítások tulajdonítanak döntő jelentőséget, hanem a semleges sajtó is hosszan foglalkozott vele. Az amerikai lapok nem tagadják, hogy a szovjet helyzete katonailag igen súlyossá vált.

Maga a német támadás már a hónap közepén megindult, de a szűkszavú német jelentések csak a támadó hadműveletek tervszerű végrehajtásáról emlékeztek meg. Mindazáltal már szeptember 17-én hírt kaptunk arról, hogy Veliki-Lukitól délre támadás indult. Ugyanekkor a Dnyeperen át telepített hídfőket kiszélesítve, Kremencsugot is elfoglalták a németek. Egy-két nap múlva már nyilvánvalóvá vált, hogy a támadás iránya Charkov s ha ez a támadás eredménnyel jár, Kiev sem tarthatja magát. A gyors előretörés meg is hozta a kívánt sikert, mert szeptember 20-án jelentették Kiev és Poltava elfoglalását. A szovjetcsapatok hasztalan kísérleteztek a Dnyeper-kanyar áttörésével, nem tudták megakadályozni a német haditaktika híres zsákképzését. Jelentősen járultak ehhez az orosz földön harcoló magyar honvédek is, akik a nagy német siker egyik *biztos bázisát* képezték, amint azt a német jelentések is elismerték.

A német csapatok az Azovi-tenger déli csücskét is elérték és ugyan ezen a napon északi sikerként jelentették, hogy Ösel szigetének fővárosát, Arensburgot is elfoglalták. A kronstadti tengerrészen pedig egy 23.000 tonnás orosz cirkálót rongáltak meg, az „Októberi Forradalom” nevűt.

A hatalmas déli támadással a németek az orosz iparvidék egyik főhelyét közelítették meg. Donyec-medence néven ismeretes ez a vidék, de valójában Donyec-fensíknak kell neveznünk, mert ez a földdarab tulajdonképen hátság, amelyet a Donyec és Don folynak körül északtól délig. A Donyec partjain gazdag szénvidék van s az itt kifejlesztett ipartelemek számára egyenesen eszményi, mert igen közel van a felszínhez. Majdnem 27.000 négyzetkilométer kiterjedésű és még kitűnő minőségű antracitot is bőségesen bányásznak belőle. Ma már petróleumvezeték is torkollik ide, majd innen az Azovi-tenger partjára. Az iparvidék legjelentősebb városa Sztalino, félmillió lakossal.

Ennek az iparvidéknek az elvesztése komoly veszteséget jelent a szovjetnek, nemcsak azért, mert a hadipar végzetes csökkenését vonja maga után — úgyhogy még inkább az angol-amerikai szállítmányokra szorul a szovjet —, hanem sztratégiaiilag is közeli veszélyt rejt magában a Kaukázust illetőleg. Ezt a megállapítást erősíti meg az a híradás, hogy Wawel tábornok a Kaukázusban modern erődvonalt építését kezdte meg és gyors ütemben folyik a Perzsián keresztül való hadianyagszállítás biztosítása.

A kievi csata zsákmánya a németek összefoglaló jelentése szerint 665.000 fogoly, 884 páncélcsovi és 3718 ágyú.

Hans Frietsche német birodalmi miniszter rádióbeszéde szerint a német hadicél: a szovjet haderejének megsemmisítése; ezzel együtt a hadsereg tért nyer az európai földrész keleti és déli természetes határai felé.

S ha már a hadicéloknál tartunk, fel kell említenünk a Völkischer Beobachter egyik idézetét egyik japánbarát kínai lapból. Ugy szól ez, hogy Rooseveltnak szerint a legjobb eset az volna, ha mind a Szovjetunió, mind Németország annyira meggyengülne, hogy Anglia mind a kettő fölött győzelmet arathatna. A hírt a N. S. T. berlini tudósítója jelentette.

A harctéri hírekhez csatlakozik az is, hogy a tengeralattjárók és repülő 112.300 tonna elsüllyesztését jelentették.

Ugyancsak ide tartozik annak a nagy tengeri csatának a jelentése is, amelyet az olasz főhadiszállás közölt szeptember 29-én. A jelentés elmondja, hogy egy Gibraltárból induló hajókaraván ellen olasz repülőgépek több hullámban támadást intéztek. A karaván cirkálókból, rombolókból, egy csatahajóból és egy repülőgépanyahajóból állott. Az olasz repülő elsüllyesztettek két nehéz és egy könnyű cirkálót, több rombolót pedig torpedóátlátatok érték. Hat angol repülőgépet lelőttek, nyolc olasz gép nem tért vissza támaszpontjára.

Az északi orosz hadszíntéren a finnek számottevő eredményeket értek el az orosz csapatok ellen és Viipurit visszafoglalták. A német csapatok Szentpétervár előtt vannak és egyre szorosabbá vonják a gyűrűt a város körül, amelyben az orosz jelentések szerint ötmillió ember van.

Az Északamerikai Egyesült Államok e pillanatban már hadüzenet-nélküli hadiállapotban vannak Németországgal. Hadihajóik minden figyelmeztetés nélkül tüzelnek német hadihajókra az Atlanti-óceán Angliától nyugatra eső részén. Azt jelenti ez, hogy a legutóbb bevezetett járőrszolgálat kísérőhajói nemcsak figyelik az ellenséges hajókat, hanem lönek is rájuk. Ezzel kapcsolatban most már nem a „cash and carry“ (fogd és vidd!) elve áll fenn, vagyis az, hogy a hadianyag elszállításáról a vásárló gondoskodik, hanem az ú. n. „D. O. D.“ — „Delivery on Dock“ (átadás a kikötőben!) — elv, amikor is házhoz szállítják az árut az amerikai hajók, a kísérő hajók pedig az ellenséges hajókkal felveszik a harcot. Rooseveltnak elnevezése szerint ez „cselekvő védekezés“.

A diplomáciai fronton tovább is fennáll minden nyílt kérdés. Sok kombinációt fűznek Rooseveltnak megbízottjának, Taylornak, római útjához. Taylor a pápánál járt és nem utazott egyenesen vissza Amerikába, hanem Londonba repült s ott Churchilllel és Edennel tárgyalt. A kombinációk között szó van az anglikán egyház közeledéséről is a pápa felé, s egyes külföldi lapok szerint a pravoszláv egyház is hasonló szándékokat mutat.

A hónap végén hír érkezett arról is, hogy megkezdődött a moszkvai értekezlet. Ezen Lord Beaverbrook angol részről, Harriman amerikai részről, Molotov és Litvinov orosz részről vesz részt s az oroszoknak nyújtandó segítés módjait tárgyalják meg.

Meg kell említenünk még azt, hogy Kormányzónk a miniszterelnök kíséretében meglátogatta Hitlert a vezéri főhadiszálláson. A látogatásról mindkét részről megleghangú közlést adtak ki.

Szalánczi Károly